

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:
celo leto skupaj naprej . . . K 30.—
pol leta „ „ „ „ „ 15.—
četrt leta „ „ „ „ „ 7-50
na mesec „ „ „ „ „ 2-50

za Nemčijo:
celo leto naprej . . . K 34.—
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto naprej . . . K 40.—

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakna.
Upravištvu (spodaj, dvorišče levo). Knafljeva ulica št. 5, telefon št. 85.

Izkušnja vsak dan svezor izvzemati nedelje in praznike.

Inserati se računajo po porabljenem prostoru in sicer: 1 mm visok, ter 63 mm širok prostor: enkrat po 8 vin., dvakrat po 7 vin., trikrat po 6 v. Poslano (enak prostor) 16 vin., parte in zahvale (enak prostor) 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Na pismena naročila brez istodobne vpslatve naročilne se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 83.

Upravištvu naj se pošljajo naročila, reklamacije, inserati t. t. d., to je administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani

dostavljen na dom ali če se hodi ponj:

celo leto naprej . . . K 28.— četrt leta „ „ „ „ 7.—
pol leta „ „ „ „ 14.— na mesec „ „ „ „ 2-30

Posamezna številka velja 12 vinarjev.

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5 (v pritličju levo), telefon št. 34.

V opoziciji.

Danes zboruje zopet državni zbor in posluša program Seidlerjevega kabineta, kateremu so oficijalni in oficijozni listi nadeli ponosni priimek »definitivne« vlade. Jugoslovanski klub je zboroval dopoldne in načelnik dr. Korošec je poročal, kaj mu je zaupal gospod min. predsednik. Nimamo še nikakega službenega obvestila, kaj so danes sklenili naši poslanci, ne dvomimo pa niti najmanj, da se glasi njihov sklep: šah Seidlerju, najstrožja opozicija novemu kabinetu.

S tem je že po sebi dano stališče Jugoslovanskega kluba napram delovnemu programu, ki ga predloži vlada državnemu zboru. V vseh zadevah narodnogospodarskega, socialnopolitičnega, kulturnega značaja se bodo dali naši poslanci voditi seveda edino le od interesov splošnosti, pri čemer bodo vedno vpoštevali posebni položaj našega naroda. Zlasti bodo gotovo z vso vnetostjo podpirali vsa stremjenja po vzpostavitvi državljskih pravic. Tu bo treba nastopiti z vso brezobzirnostjo. Seidlerjeva vlada je predstavljateljica starega režima, dokazala je, da prevzema dedščino svojih prednic, prevzeti mora tudi odgovornost za njih grehe, katere popraviti si ni niti najmanj prizadevala, narobe, vse kaže, da hoče v vsem, kar je slabo, biti vredna grofa Clama-Martinica in grofa Stürgkha nesrečnega spomina. Zato je dolžnost naše delegacije, da v jesenskem zasedanju energično spopolni, kar je v poletnem pričela s Koroščevo interpelacijo o persekucijah na Koroškem, z Vrstoškovo o preganjanju štajerskih Slovencev ter z raznimi navedbami v posameznih govorih. Naša dolžnost je, da sistematično pokažemo na parlamentni tribuni, kakšne strašne rane nam je prizadejal režim za časa vojne, kako je sleherna naša narodna posest bila izpostavljena neusmiljeni gonil, koliko je trpel naš narod duševno in telesno v vseh naših pokrajinah samo zato, ker je živ. Razgrniti moramo pred vso javnostjo knjigo našega trpljenja, da bo svet videl in spoznal, zakaj je osamosvojitve našega naroda življensko vprašanje.

Kakor se nahajamo programatično na isti poti z drugimi slovenskimi delegacijami, tako moramo tudi taktično izravnati našo fronto zlasti s Čehi. Vprašanje udeležbe pri razpravah ustavnega odseka nas je na koncu poletnega zasedanja nekoliko razdvojilo. Taktične difference so bile mogoče, dokler smo se nahajali tako napram vladi, kakor napram nemškemu vladodržcem v negotovem položaju, dokler smo smeli upati, da bodo naši argumenti prepričali ministre in nemške politike in dokler se je zdelo, da bodo razprave v ustavnem odseku mogle roditi kaj uspeha, vsaj ideelnega. Vse to je sedaj za nami. Ne vlada, ne Nemci nočejo o našem programu ničesar slišati, oni ga a limine, brez razprave, odklanjajo. S tem postaja vprašanje naše udeležbe v ustavnem odseku povsem posttransko in se mora brezpogojno umakniti višjemu interesu taktične solidarnosti z ostalimi delegacijami, predvsem Čehi.

Naša dunajska politika mora biti prožeta najglobljejšega nezaupanja napram vladi in z nezaupanjem bo naša delegacija sprejela vsak predlog, vsak načrt, ki prihaja iz Seidlerjevih rok. To velja zlasti tudi glede proračuna ali proračunskega provizorija, ki je že politično za nas nesprejemljiv, ker daje celemu sistemu življenjsko podlago.

Kruh opozicije je, pravijo, grenak. Mi Jugoslavlani smo grenkobe vajeni. Ves narod je pripravljen vzeti na se posledice odločnega boja svojih državnozbornskih zastopnikov proti sistemu in njegovi nosilcem, zavedajoč se, da so napočili dnevi zadnje preizkušnje.

Jugoslovanski klub in vlada.

g. Dunaj, 24. septembra. Iz današnjega razgovora med drjem Korošcem in min. predsednikom izvem, da je dr. Seidler razvijal vladne načrte o narodni avtonomiji, s katero misli zadovoljiti avstrijske narode. Obširnejšo izjavo v tem oziru poda dr. Seidler jutri v poslanski zbornici. Dr. Korošec je sprejel to izjavo na znanje, da poroča klubu, povedal pa je ministrskemu predsedniku, da jugoslovanskemu narodu danes več ne zadošča neka narodna avtonomija, naš minimalni program je označen v državnopravni izjavi z dne 30. maja t. l.

Današnja seja poslanske zbornice.

Za današnjo sejo poslanske zbornice je napovedan politični programatični govor ministrskega predsednika, finančni minister pa predloži proračunski provizorij, ki ga pa utemelji šele jutri, v sredo. Ta dan se začne proračunska razprava, ki bo združena z izjavami strank. Trajati sme kvečjemu tri dni (26 ur) in sme vsak govoriti le pol ure.

»Nemški Nationalverband«

je imel včeraj sejo, v kateri je sprejel po predlogu dr. Steinwenderja posebno izjavo o političnem položaju. V tej izjavi je rečeno: Nemški Nationalverband spozna kot neizogibno potrebo podrediti vso svojo notranjo politiko velikemu interesu države in nemškega naroda, ki je odvisna od izida vojne in od dosega častnega in trajnega miru. Tako stališče zahtevamo tudi od vlade, kateri je dolžnost nastopiti proti zahtevam, (Anmassungen) ki dajo sovražnemu inozemstvu pogum, se vtikati v naše notranje razmere in naj v zvezi z brezpogojno pacifističnimi krogi prisilijo centralne države, sprejeti mir, ki je nezdržljiv z eksistenčnimi pogoji avstro-ogrsko monarhije in Nemčije. Nova uredba notranjih narodnopolitičnih razmer bo samo tedaj dopuščena, če s tem ni ogroženo niti naše narodno stališče niti pogoji močne države. Trdno se držimo dualistične oblike monarhije, ki se je obnesla v zveznem razmerju z Nemčijo in v boju za obstanek monarhije. Glede uredbe razmer med narodnostmi odklanjamo temeljne premembe in smo prepričani, da se morejo ohranjati kronovine vse z interesi državne celote združljiv zahteve narodov izpolniti. Uredba se mora po razmerah v posameznih deželah različno izvršiti. Najzrelejšje je to vprašanje in najnujnejša njega rešitev na Češkem, kjer ne vzame Čehom ničesar, češkim Nemcem pa zagotovi samovlado in samoupravo. Lastni državi v državi se morajo druge narodnosti ravno tako odpovedati, kakor Nemci . . . Od tega, kakor bo vlada postopala v narodnopolitičnem gospodarskem in finančnem oziru, bo odvisno naše stališče do vlade. Pripravljeni smo sodelovati v službi države in nemškega naroda in Avstriji, če nam bo sodelovanje omogočeno.

Poljaki na razpotju.

g. Dunaj, 23. septembra.

Za danes je bila napovedana seja »Kola Poljskega«. Včeraj so zborovali poljski konservativni poslanci na Dunaju, radikalni pa v Krakovu, a danes naj

bi končno izvolili novega predsednika in s tem nekoliko naznačili nov kurs poljske politike.

Ob 4. popoldne so se res zbrali poslanci vseh strank, ali mnogo jih ni došlo; pač pa so poslali semkaj zahtevo, naj danes še ne pade odločitev in naj se seja zopet preloži na jutri. To se je tudi zgodilo.

V poljskem taboru vre in vre, a nihče danes ne vé, kaj pride jutri iz tega vrenja, kajti med strankami doslej še ni prišlo do nikakega kompromisa. Dosedaj se je splošno trdilo, da bo poslanec Daszinski bodoči načelnik »Kola«. Toda zadnje dni je prihela proti njemu prav neprijazna gonja in včeraj so mu imenovali tekmece — posl. Tertila. Proti večeru se je zopet raznesla vest, da je poljska ljudska stranka proti Daszinskemu in Tertilu ter da zahteva načelnika iz svoje srede; imenovali so imeni posla. Długosa in grofa Lasockega, po drugi strani zopet posl. Witoša. Zdi se, da je kandidatura posl. Daszinskega res definitivno pokopana in da bo novi načelnik bidisi iz ljudske ali demokratske stranke.

Kaj vse tiči za temi homatijami? Nejasnost glede na taktičko nastopanje v bodočem zasedanju. Konservativne poslance je nekako strah pred radikalnimi nastopi, ker se boje za ono lepo stališče, ki ga daje avstrijska vlada Poljakom nasproti Ukrajincem. Ti poslanci žive še popolnoma v razpoloženju predvojne časa. Drugi, in sicer večina, pa so odločno za devizo: »Mi lahko čakamo!« — na mirno konferenco namreč. Ako bi Poljaki hoteli, bi mogli imeti slovenski blok, ki številno nadkriljuje Nemce. Da bi Italijani ne šli z Nemci, to je menda gotovo, in tako bi bila tu večina, ki bi mogla svojo moč uveljaviti, ako bi ne bilo zunanjih vplivov iz Nemčije in z Ogrske. Nemci in Madžari so še vedno gospodari položaja tam zunaj in tudi pri nas doma.

g. Dunaj, 24. septembra. Napovedana današnja seja se je vršila ob 11. uri in je bila zelo burna. Poljske stranke so došle skoro polnoštevilno ali med seboj docela needine. Kompromisa še ni bilo mogoče doseči. — Zato se je vršila volitev novega načelnika s tajnim glasovanjem. Poslanec Witoš je dobil 28 glasov; zanj so glasovali poslanci poljske ljudske stranke, Vsepoljaki in nekaj divjakov. Dr. Lazarar je dobil 26 glasov (konservativci, dr. Lea glas in enega divjaka). — Posl. Daszinski je dobil 11 glasov. Na to je bila seja prekinjena in napovedana na 4. uro popoldne. Pogajanja med predsedkom so baje dognala, da bo izvoljen — Daszinski.

Dunaj, 24. septembra. (Kor. urad.) Pri popoldanski seji Poljskega kluba je ostalo razmerje glasov enako. Jutri dopoldne se vrši še eno glasovanje.

Državni dolгови in tiskanje bankovcev.

Poročevalec proračunskega odseka poslanec Kraft je sestavil poročilo o finančnih operacijah, ki jih je izvršila vlada s sodelovanjem komisije za kontrolo državnih dolgov. Poročilo navaja, da so znašala vojna posojila in vojni dolгови 25. maja 1917 vsega skupaj 42 milijard. Zaeno opozarja poročilo na nevarnost, ki znajo nastati vrednosti denarja vsled oblike dolgov, najetih pri avstro-ogrski banki. Doslej je država na podlagi sicer neznanega dogovora z dne 15. julija 1915 dobila dvakrat posojila na zadolžnice in sicer skupaj do 25. maja 9.263.800.000 kron. Ti državni dolгови so znašali 31. avgusta 10.240.800.000 kron. To so torej rekoči sumljivi dolгови, ker namreč vzbujajo sum, da so ustvarjeni z natiskovanjem bankovcev. Poročevalec predlaga, naj državni zbor zahteva, da vlada ne sme več delati dolgov pri avstro-ogrski banki, ki bi se morali pokriti s tiskanjem novih bankovcev, nego z blagajniškimi nakazili, veljavnimi za kratek čas, z vojnimi posojili in dokladami.

Naše napredno učiteljstvo za svobodo in ujedinjenje naroda.

»Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« je sklenila v svoji seji dne 10. septembra manifest, ki ga bo navdušeno pozdravil ves naš narod. Vzgojitelji našega ljudstva se morajo postavljajo na temelj deklaracijske politike, zavedajoč se, da je ves procvit naše kulture odvisen od ustanovitve samostojne jugoslovanske države v smislu dunajske deklaracije. S prepričevalnimi besedami dokazuje naše učiteljstvo, da je narodna šola v najplemenitejšem smislu te besede glavna podlaga našega bodočega razvoja, bistven del naše samostojnosti. Zlate besede o šoli in učiteljstvu čitamo v tem manifestu in iskreno želimo, da bi se uresničila pravična zahteva jugoslovanskega učiteljstva, ki hoče imeti častno mesto med kulturnimi delavci našega svobodnega, združenega naroda.

Manifest »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva« je političen in kulturni čin, ki ostane neizbrisno zapisan v zgodovini renesanse našega naroda. V naslednjem podajemo manifest, z nekaterimi nebitvenimi okrajšavami:

JUGOSLOVANSKEMU KLUBU V
DRŽAVNEM ZBORU NA DUNAJU!
NAŠEMU NARODU!

Upravni odbor »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« je na svoji seji dne 10. septembra 1917 v Ljubljani sklenil soglasno, da obvesti Jugoslovanski klub v državnem zboru na Dunaju in naš narod potom časpisja o nastopnem manifestu, proseč Jugoslovanski klub in našo javnost, naj ga blagovolita oba vzeiti na vednost in v uvaževanje.

Glasov § 2. lit. b, pravil je namen naše Zaveze pospeševanje in bramba duševnih, gmočnih, moralnih in pravnih interesov učiteljstva in šolstva na narodni, napredni in demokratski podlagi.

Bojni vihar divja naprej z nezmanjšano silo. Čutimo posledice dosedanje krave borbe. Kakršne svet še ni zrl, toda konca še ne vidimo, a slutimo ga v prepričanju, da nam prične rešitev in izpolnitev naših idealov, ki so: samostojno učiteljstvo in samostojno narodno šolstvo, moralno in materialno stolec na trdnih temeljih samoodločevanja zedinjenega jugoslovanskega naroda, torej oboje prejeno v novo življenje po zgornj imenovanih osnovnih načelih naše organizacije, zato osvobodno od vsakega tujegega gospodstva.

Danes se naša prva beseda ne more glasiti drugače, nego tako - le:

V »Zavezi jugoslovanskega učiteljstva« združeno učiteljstvo se brezpogojno in navdušeno pridružuje deklaraciji Jugoslovanskega kluba, kakor jo je priobčil državnemu zboru dne 30. maja 1917.

S to izjavo gre vzporedno naša prošnja, naslovljena na Jugoslovanski klub in glaseča se tako, naj imenovani klub od svoje slovesno izrečene zahteve pod nobenim pogojem in za nobeno ceno ne odneha, temveč naj vztraja ob njej do končne zmage, ki daje edino poročstvo svobodnemu in samosvojemu bodočemu narodnemu življenju!

Ob uresnitvi te deklaracije, ki jo pozoruje v majhnem naša organizacija, dobi naše narodno življenje državno konkretno obliko in s to obliko pridejo našemu narodnemu življenju temeljni pogoji obstanka, razvoja in napredka — torej pogoji zagotovljene eksistence!

Brez šolstva pa ni nobene narodne življenja. Naša dolžnost je, da to poudarimo z vso odločnostjo! Vsaki samostojni in svobodni državi je treba samostojnega in svobodnega šolstva, in tako šolstvo mora biti tudi v samostojnem državnem telesu, ki ga zahteva deklaracija Jugoslovanskega kluba pod habsburškim žezlom. Zato je prva zahteva, ki poteka na naša vrata, reforma vsega šolstva kot glavnega kulturnega činitelja, kot praviira in kulminacije narodne kulture, kot glavne opore v razvoju in napredku, kot glavnega orožja v kulturnem tekmovanju in borbi za obstanek!

Iz vsega srca želimo, da zacvete iz sedanjih krave dobe vsakemu narodu zaželjena doba miru, ki zagotovi vsem in vsakemu razvoj duševnih in telesnih sil ter prekrje grozo tedanjih dni in vsoštevno izleči rane s plodovi kulturnega dela.

Prevesem želimo to svojemu jugoslovanskemu narodu! Združeni in enotni naj tekmuje z ostalimi kulturnimi narodi na kulturnem polju, sam zamačajoč tlačenje enega po drugem ter življenje in uživanje enega na škodo drugega; saj je sam — kakor nihče drugi — prebridko izkušal vse bo-

lesti, vsa ponižanja in vso nemoralnost vsakega nekulturnega in nečloveškega zatiranja!

V tem pogledu stoji naš jugoslovanski narod v lepoti in čistosti nad vsemi drugimi narodi, zato se mu s priborjeno svobodo in potom narodnega šolstva čim prej dvigne in ojači vsa njegova moč in energija, da bo kot novorojena silna kultura celota uspešno in zmagovito kljuboval vsem bodočim časom in viharjem!

Naša osveta ne bo krvava, naša osveta bo kulturna!

Šolstvo, reformirano po potrebah in zahtevah naroda in službe le niemu samemu, okropi vse njegove duševne sile, zato se pa postoteri tudi narodova produktivna moč, ki bo znala racionalno izrabljati vse plodove in zaklade svoje zemlje ter na vsakem polju in na slehernem mestu postaviti popolnega moža! Nič nam ne polje v izgubo, zakaj z našo duševno močjo naraste tudi naša gospodarska vrednost in socialna veljava.

Temeljita narodna splošna in strokovna izobrazba je neizbrpna gonilna moč, ki neprestano dramti in dviga duševne sile, da delujejo smoteno in namenoma, iščeč novih sredstev in potov, ki prirodne moči, sadove zemlje ter zaklade podzemlja in vođa umno naravnavaajo in izrabljajo s čim manjšimi stroški, a s tem večjim dobičkom za posameznika in skupnost. Le narodno šolstvo nam postavi na vsako mesto svojca. In le od svojca moremo in smemo pričakovati, da opravi svoj poklic tudi s srcem in ne zgolj mehaniško in mrzlo kakor tujec, ki naroda ne more ali noče razumeti. Le svojci, ki imajo srce in smisel za narodove potrebe, ki poznajo njegovo dušo, morejo narodu služiti in morejo dvigovati in pospeševati vplivati na vse strani v svojem delokrogu. In le tako delo dviga zaupanje naroda do vodilnih in upravnih mest in le tako delo pospešuje obče napredovanje. Nikogar več ne bo z narodom vezalo samo njegovo službeno razmerje in narobe ne bodo naroda z njim spajali le avtoriteta službe, strah in slepa pokoršina, ampak vezi ljubezni, spoštovanja in zaupanja se bodo prepletale vsekrizem, ki iz posameznikov ustvarijo enotno celoto, stremčijo v vseh sestavnih delih k napredku in popolnjevanju!

Največ nesreče, ki je doslej tepla naš narod, so skrivni tuji elementi, ki so se zajedli in vihteli v naše narodno telo, služec sebi po načelu: Divide et impera! Za pridobitev vsake malenkosti in posameznosti je bilo treba bojev in izčrpanja duševne energije, ki bi jo lahko uspešneje porabili, ko bi stala na naši strani pravica in pravičnost. Trpeli smo moralno in materialno, ko so valovi tujinstva pluskali v naše ozemlje, ko je tuje ljudstvo in zemljo izžemal v svojo korist!

Novi dom našega jugoslovanskega naroda se mora dvigniti na demokratskem temelju in rasti v znamenju naprednosti pod vsozidljivajočim solncem enakosti, bratstva in svobode!

Ob reformi šolstva, ki je njega uspešno delovanje označeno s pravkar izrečenimi besedami v širokih konturah, je v Zavezi združeno učiteljstvo pripravljeno vsekakor sodelovati po svojih najboljših silah, z vztrajnostjo in nesebičnostjo, ki nam jo narekuje ljubezen do narodove bodočnosti! Vsakemu takemu pozivu se pokoravamo brezpogojno! Trdimo, da smo na tako delo učitelji v prvi vrsti polidicani, ker se moremo naslanjati na svoje izkušnje, ne da bi zametali nasvete in misli, ki pridejo iz lajških vrst. Kdor hoče našemu narodu srečo — je vsak pozvan, je vsak dobrodošel ob tem delu! Roke vseh morajo poprijeti za delo, da pridemo prej do novega življenja! Vsak nam je brat in soodrujak; samopašnikom, zajedalcem in izkoriščevalcem pa ne sme biti mesta med nami! Na škodo naroda se ne sme nihče več okoriščati!

Delo, ki ga je v Zavezi združeno učiteljstvo izvršilo v dobi vojne in ki ga izvršuje še danes, budi v nas zavest storjene dolžnosti.

Služimo samo resnici, ako trdimo, da je bilo to delo dvakrat težavno, in sicer v materialnem in moralnem pogledu, ker so nam ležale na poti zapreke materialnega in moralnega značaja.

Kar se tiče materialnega položaja, ni ta niti za las boljši od onega, ki je učiteljstvo tlačil v predvojni dobi. Temeljne plače so ostale povsod neizpremenjene, kapale so le skromne draginjske in vojne doklade — tu v večji, tam v manjši, ponekod v popolnoma nezadostni izmeri, a povsod v toliki skromnosti, da je zmaganje vseh življenjskih potreb in zahtev ob samih službenih prejemkih absolutno nemogoče. Kakor pred vojno, tako si je vsak najskromnejši približek tudi v vojni dobi priborilo naše učiteljstvo samo potom neprestane prizadevanja svojih organizacij. Ko bi te ne delovale, bi naša gospodarska katastrofa odprla že celo vrsto novih naših grobov! Da bo položaj našega učiteljstva temeljitelje poljasnen, je treba povedati, da niso šolske oblasti glede materialnega izboljšanja ali ničesar ali premalo storile, in le bilo učiteljstvo

— kakor že povedano — navezano zgolj samo na nase.

Pač pa niso šolske oblasti štele z nalogami novih opravkov, ki so s šolo in z vojno v kakršnikoli posredni ali neposredni zvezi. Ni polja, kamor bi v dobri vojni ne segalo delo našega učiteljstva. Mnogo tega dela je dovršeno po uradnih navodilih, a največ dobrotivosti je naše učiteljstvo izvršilo prostovoljno po lastnih iniciativah. Premnogo je krajev in občin po vsem našem ozemlju, kjer je učitelj svojemu ljudstvu vse — tako ob svojem delu v šoli, kakor ob svojem delu zunaj šole. Oče, mati, župan, svetovalec, tolažnik, rednik, dopisnik, zavetnik in zagovornik — vse to je danes naš učitelj svojemu ljudstvu, ko je sam dostikrat najbolj potreben vsega tega, kar daje drugim. Ni med nami nikogar, ki bi si v teh hudih časih prišil na čelo pečat individualnega egoizma!

Da je tako vsestransko delo naporno in izčrpljivo, je toliko bolj umljivo, ker ni materialnih sredstev, da bi si mogli z nabavo najpotrebnejših življenjskih potrebščin nadomeščati izrabljenih fizičnih moči. Zato naše telesne sile pešajo in se izrabljajo v službi svojemu narodu.

Moralna neprivilegija — da se najmlajše izrazimo! — so ležale v tem, da so tuji črni srca in krvi, pa tudi naši lastni ljudje krivo in namenoma napadeno sodili, ovajali in natočevali ter s tem posameznikom in njih rodovimam provzročali nedopovedljive duševne muke, hrišne preiskave, službena premeščanja, preiskovalne zapore in materialne škodo. Strasti nacionalnega in političnega nasprotstva so uganjale nasproti našemu učiteljstvu pravcarke orgije. Najresnejši in najstrašnejši čas, kar jih pominj svetovna zgodovina, je zbudil toliko podlosti in sovraštva, da prekipeva človeku mirna misel v bolest in odpor krivično sojenje in krivžne resnice! Mehkejšim naturam ostanejo sledovi prebitih trpljenj vedno zaščrtani v dušah; močnejše osebnosti so dobile v duševnih bolečinah izvor novim delanjem v korist stanu, solstvu in narodu, kakor to zahteva masčevanje kulturne človeka!

Premnogo je slučajev, ko so naše tovaršice in tovarišice hitro izpušili iz preiskovalnih zaporov, ko se do obravnave ni prišlo, ker je bila njih nedolžnost takoj izpričana. Vendar so bili tudi taki nedolžniki od šolske oblasti disciplinirani — zaradi nekrivde, kar se ne sklada s čuvstvom pravčnosti.

Kar je zagrešila zloba in strast, to je moralno popravila dokazana nekrivda, in to v še večji meri popravil pravičnejša bodočnost, ki je ne bo oskrnjala razvijajočemu stvarstvu ali nacionalno masčevanje, temveč ki bo sodila po pravici in resnici! Komur pa je sila razmer zlomila vse duševne sile in mu namesto energije vrgla seme uničujoče resignacije — tega osvetimo mi, kolikor nas še ostane, s pogodbenim delom v prid osvoboditvi svojemu stanu.

Kolikor naših učiteljev je bilo pozvanih pod orožje, so vsi do zadnjega storili svojo dolžnost, kamorkoli jim je velevalo povelje. Naši učitelji — voljaki v najrazličnejših vojaških službah in na vseh frontah, so ostali v ognju in pod mečem, zroč smrti v obraz, še vedno naši dobri in zvesti tovariši, naši vrli učitelji! Ko se vrnejo, odložijo orožje smrti in si zopet opašajo orožje duha — svoji pridejo med svoje! Mnogi pa so žrtvovali največ, svoj največji kapital — življenje svoje! Tako nastale vrzeli v svojih vrstah homo morali mi, kolikor nas neka doba miru, nadomestiti s podvojenim delom in z naraščanjem, ki je v stanovski zavednosti utrjen in strokovno izobražen.

O vsem delu našega učiteljstva, kolikor ga je izvršilo v dobri volji doma ali v vojaški službi, bo mogoče natančno poročati šele po vojni na podlagi statistike, ki jo izvedemo potom svojih organizacij ob pravem času.

Iz vsega povedanega je razvidno, da stojijo danes naše učiteljstvo na meji razdobja. Pogled nazaj nam zbujajo ponos postojenosti in resnega dela; današnji naš položaj je malo vabljiv, a je dokaz, koliko moči rodi volja, ki hoče sedanjosti pomagati preko vseh težav in zaprek do zmagoznosti in obvladavanja razmer; naprej nam pa gledajo oči v zavesti, da nam bodočnost pripravi častno mesto med kulturnimi delavci našega jugoslovanskega naroda!

Na vse strani razglašamo tudi mi, ki smo se združili v naši Zavezi, v smislu besed italijanskega socialista Turattija izpoved svojega bodočega dela: »Pridržujemo si pravico, delati za narod po svoje, po svojem najboljšem prepričanju in po svojih najboljših močeh!«

Vodstvo Zaveze avstrijskega in jugoslovanskega učiteljstva.

V Ljubljani, dne 10. septembra 1917.
Predsednik: L. Jelenc. Tajnik: Vil. Rus.

Uspehi podmorskih čolnov.

Berolin, 22. septembra. (Kor. urad.)

Wolffov urad poroča: Meseca avgusta je bilo vsega skupaj potopljenih 808.000 registriranih ton bruto vsled vojnega nastopa centralnih držav.

Od početka neomejene vojne podmorskih čolnov je bilo potopljenih s tem 6.303.000 ton za naše sovražnike uporabnega prostora trgovskih ladij.

Uspeh vojne podmorskih čolnov meseca avgusta ne zaostaja za uspehom prejšnjih mesecev, izvzemši rekordna meseca april in junij, ter kaže, da se podmorska vojna v doseganju obsegu nadaljuje. V svetovni vojni z obrambnimi sredstvi proti podmorskim čolnom so se izkazali podmorski čolniki za močnejše ter se pokazali, da so zožili mrežo okrog sovražne, zlasti angleške obali. Prejšnja tonaža, ki je prihajala pri potopitvah v poštev, se je zmanjšala, vendar je ostalo število potopljenih ton enako, to je dokaz, da je ostalo manj ladij netorpediranih. Celo ono obrambno sredstvo, od katerega so si obetali nasproti največ uspeha, kakor plovbo v spremstvu, so naši poveljniki podmorskih čolnov več kot izenačili.

Uničeni transporti.

Berolin, 24. septembra. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča: Novi uspehi podmorskih čolnov: Okroglo 53.000 ton. V Sredozemskem morju so bili uničeni številni transportni parniki na južno Francosko in v severno Italijo, med njimi oboroženi ameriški parnik Wilmore s 7000 tonami premoaga, 1000 tonami olja in 12 lokomotiv.

Baniška planota in Sveti Gabrijel v trajnem ognju.

NAŠE URADNO POROČILO.

Dunaj, 24. septembra. (Kor. ur.)

Uradno se razglašajo: Na vseh bojiščih je položaj neizpremenjen.

Sej generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berolin, 24. septembra. (Kor. u.)

Wolffov urad poroča: Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armada fronta prestolonaslednika Ruprehta Bavarskega.

Na Flandrskem je dosegel artiljerijski boj popolne obale in od gozda Houthout do Westhoek zopet veliko silo. Ob bojni fronti je ostalo bojno delovanje tudi ponoči in rano jutraj stopnjevano, do novih angleških napadov pa do sedaj ni prišlo. Dognati smo mogli ob zadržanju od nas obstreljevanih baterij in ob uničenju številnih municijskih oddelkov dobro učinkovanje naše artiljerijske obrambe.

Pri Leusu in pri St. Quentinu, kjer so Francozi z novim obstreljevanjem nadaljevali svoje uničevalno delo na katedrali, je streljanje oživilo.

Armada fronta nemškega prestolonaslednika.

V več odsekih fronte ob Aisni in v Champagni je ogenj na več točkah narasel do velike sile. V izvidnih bojih je imel nasprotnik izgube.

Pred Verdunom je bil strelski boj popolne in ponoči zelo živahen. Tudi danes jutraj je vladalo živahno bojno delovanje na vzhodnem bregu Mose.

Štirinajst sovražnih letal smo zbil. Poročnik Wüsthoff je dosegel 20. zmago v zraku, poročnik Kisselherth je v boju v zraku zbil dva nasprotnika.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta generalfeldmarš. princa Leopolda Bavarskega.

Med plenom, ki smo ga dobili v mostišču pri Jakobštatu med 55 topovi je ena vprežena baterija in 5 težkih topov kalibra 26 do 28 cm. V mestu samem smo dobili bogate zaloge, tudi kruha in moke.

Severno od Baranovičev in zapadno od Lucka je bila ruska artiljerija zelo živahno delavna.

Armada fronta generalfeldmaršala von Mackensena.

V gorah severozapadno od Focsanija in ob Seretu na mnogih krajih živahno strelsko delovanje in boji v predpolju. Kolodvor v Galacu smo z opazovanjem uspehom obstreljevali.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Položaj je neizpremenjen.

Prvi generalni kvartirni mojster

Trajen ogenj na baniški planoti in Sv. Gabrijelu. Iz vojaškega razmotrivanja 24. septembra: Na soški fronti sta bila baniška visoka planota in hrib Sv. Gabrijela tudi včeraj pod težkim artiljerijskim ognjem. Sovražnik obstreljuje znova dozdnevne prostore naših rezerv in naših brigadnih in divizijskih poveljstev z dalekosežnimi topovi. Naše baterije pa se uspešno borijo proti temu sovražnikovu delovanju.

Boselliju nezaupnico, Cadorni pozdrav. V Milanu se je vršil kongres gorenjeitalijanskih intervencionističnih društev. Kongres je izrekel ministrskemu predsedniku Boselliju nezaupnico, češ, da njegova vlada je nesposobna, rešiti problem vojne in voditi italijanski narod primerno veličini vojaških in političnih nalog, in zahtevajo, da naj Boselli odstopi. Generalu Cadorni pa je poslal kongres iskren pozdrav, proslavljajoč ga za genija Italije.

Ameriko kličejo na pomoč. Velika je nezadovoljnost v Italiji zbog ponesrečene enajste ofenzive, ki je stala italijansko armado tako ogromno žrtev. Vojno časopisje išče pomoči in »Corriere della sera« se v iskanju pomoči obrača do Amerike, naj vendar ne prezira še nadalje Italije, marveč naj napove Avstro - Ogrski vojno. No, ali si bo Italija kaj na boljšem potem, ako bi Amerika poslušala njen nasvet?

Vrhovni poveljnik za province v vojnem stanju. Generalni poročnik Ragni, ki se je izkazal pri vzpostavljanju javnega reda v Jakinu in okolici, je imenovan za vrhovnega poveljnika provinc Turin, Alessandria in Genova, nad katerimi je proglašeno vojno stanje.

Cvetlice, ki napovedujejo masčevanje. Pri nekem italijanskem vjetniku pešp. 28. so našli dnevnik, katerega beležke so ostro naperjene proti provzročiteljem vojne in vojnim hujšakom. Z velikim navdušenjem je bila sklenjena vojna proti Avstriji. Patrijotje so klicali nam, ko smo korakali na kolodvor, »Naprej!«, ali oni so ostali doma. V mehkih posteljah leže in šampanjca pijejo po kavarnah. Na zborovanjih niso govorili resnice. Po njihovem načinu se ne more zavejati Krna, Svete Lucije, Svete Marije in trdnjav tolminkih. O, vi strahopetci, vi ničvredneži! Kje ste, da bi pomagali osvoboditi Trst. Napravite vendar že konec. Ali ne čujete stoka in joka, vi ste na varnem. Ali na naših grobovih bodo rastle spomladni cvetlice, ki bodo napovedovale eno čisto in sveto misel: misel masčevanja, ki bo vas nasledovalo in zadelo.

ITALIJANSKO URADNO POROČILO.

24. septembra. Včeraj je bilo na vsej fronti artiljerijsko delovanje. Poskušeni protinapad močnih oddelkov na pozicijo, katero smo v okoliših Marmolade pred kratkim zasedli, je stal sovražnika občutne izgube in nekaj vjetnikov. — Železniško črto v Baški dolini, zapadno Tolmina, je napadla včeraj naša letalska skupina. Dopoldne se je pojavila skupina z močnim spremstvom skoro neopažena nad kolodvorom in Grahovem, odkoder je bil natančen velik železniški promet, in je vrgla štiri tone streliva. Ponoči je vrgla neka zračna ladja številne bombe močnega razstrelilnega učinka in je prizadela napravnih in Podmelcu veliko škodo. Istočasno je bombardirala neka zračna ladja zopet številne sovražne čete v Čepovskih dolini z ljutim učinkom. Dva po naših letalcih zbita aparata sta padla gorca na tla, eden pri Coticli, vzhodno Sv. Martina na Krasu, drugi vzhodno Kala na baniški visoki planoti.

Četrty dan bitke na Flandrskem je potekel brez večjih angleških napadov. V tem je spoznati silo nemške obrambe in brezuspešnost angleških prizadevanj. Vsled sil. izgub in vsled s tem zvezane psihične depresije so morali vzeti Angleži 10 divizij, ki so jih bili prvi dan postavili v boj, iz fronte. Vsled te pavze pa tudi ne morejo utrditi, kar so zavzeli, niti razširiti svojega uspeha. Tako so mogli obdržati le del svojih pridobitev. Obramba, zlasti artiljerijska, je tako silna, da napadalci dostikrat svojih bogatih rezerv niti uporabiti ne morejo. Zdi se, da se veliki napad že razkrajja v delne napade.

Wolffov urad poroča: Dne 23. septembra na flandrski fronti kljub silni artiljerijski bitki ni prišlo več do večjih infanterijskih bojev. Na ostali angleški in francoski fronti se niso odigrali nikakršni pomembni boji.

London, 24. septembra. (Kor. ur.) Admiraliteta sporoča: Ladje belgijskih patrolj ob obali so včeraj jutraj obstreljevale mornariško delavnico v Ostendu z zadovoljivim uspehom. Naše patrolje v zraku so zbile 3 sovražne hidroplane.

Z ruske fronte poroča Wolffov urad, da se tam ni pripetilo ničesar pomembnega. Nemci še vedno zbirajo plen ter še vedno ni mogoče pregledati njega množine. Mnogo leži še raztreseno po gozdovih. Razen topov, o katerih so nemška poročila že poročala, je bilo vpljenjenih še mnogo strojnih pušk, minometov, poljskih kuhinj in sanitetnih avtomobilov. Število vjetih je naraslo na 4710 mož.

Pred Dvinskom. Kodanjska poročila pravijo, da se nahajajo nemške predstraže le še 10 milj od Dvinska. Rusi da so mesto evakuirali.

Berolin, 24. septembra. (Kor. ur.) »Vossische Zeitung« poroča: Zavzeto mesto Jakobštad so Rusi zažgali. Na zapadnem bregu Dvine ni nobenega Rusa več.

Na makedonskem bojišču pri Ohridskem jezeru se je zadnji francoski napad na Karnijo planino ponesrečil; zlasti slajno se je v teh bojih ohnesla naša pehota, ki je dosegla kljub sovražni artiljerijski premoči uspeh za uspehom.

Cesar Viljem na romunski fronti.

Berolin, 23. septembra. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča: Cesar Viljem se je peljal preko bojišč pri Buzevu, Rimnicu Saratu in Pocsaniju. Tu je sprejel odposlancu čet, ki so se bile udeležile jeseni 1916 zmagovitega pohoda skozi Sedmogorje in Rumunsko ter stoji sedaj na bojni fronti v Moldaviji. Cesar je govoril o velikem, svetovnogospodarskem pomenu teh bojev, ki so tudi gospodarsko za domovino velikega pomena, ter je končal z besedami, da ni krivda Nemčije, če se bo vojna nadaljevala.

Angleški rušilec torpediran.

London, 24. septembra. (Kor. urad.) Admiraliteta sporoča: Neki angleški rušilec je bil od nemškega podmorskega čolna ob vходу v Kanal torpediran; 50 mož posadke je bilo rešenih.

Kritični dnevi na Ruskem.

Petrograd, 23. septembra. (Kor. u.) V glavnem zborovanju delavskega in vojaškega sveta sta predlagali socialistično - minimalistična in revolucionarno - socialistična stranka resolucijo, ki pravi, da je bila dne 13. septembra sprejeta maksimalistična resolucija je slučajno sprejeta, da ima delavski in vojaški svet v Petrogradu popolno zaupanje v svoj urad. Resolucija je bila v pomenskem glasovanju odklonjena s 519 glasovi proti 418 glasovom, dočim je bilo odsotnih 57 odposlancev. Predsednik delavskega in vojaškega sveta

Čeldze je izjavil, da odigajo člani urada svoja mesta.

Bern, 23. septembra. (Kor. urad.) »Petit Parisien« poroča iz Petrograda, da se je pričela tajstvena gonja ne samo v Petrogradu, marveč tudi v okolici ter da se trosijo vzemirjive vesti. Vse prebivalstvo je nervozno. Vlada name-rava poiskati provzročitelje te tajne propagande in jih kaznovati. — Sedaj je baže doganeno, da je bilo pri uporu v Viborgu umorjenih 20 častnikov. — Socialistične stranke na Finskem se zbirajo dan na dan v palači deželnega zbor-a, časopisja pa se o posvetovanjih ne poročajo ničesar.

Novi ruski poslanik v Parizu.

Bern, 23. septembra. (Kor. ur.) Pariško časopisje poroča, da se je sedaj imenovanje Maklakova za ruskega veleposlanika v Parizu uradno razglasilo.

Izpemembe v ruski vojski.

Petrograd, 24. septembra. (Kor. urad.) Kerenjski je izdal dnevno povelje, v katerem zaglaša izredne zasluge Aleksejeva povodom potlačanja gibanja Kornilova ter izjavlja, da sprejme njegovo demisijo. — General Russkij je baže iz zdravstvenih razlogov odstopil. — Vojaški poveljniki v Petrogradu zahteva, da prebivalstvo izroči orožje in municijo.

Bolezni carice - vdove.

Jalta, 24. septembra. (Kor. ur.) Agentura. Bolezni carice - vdove Marije Feodorovne se je poslabšala. Njeno stanje je precej resno.

Proces Suhomilnov.

Petrograd, 23. septembra. (Kor. urad.) Agentura. V svojem pledeleju slika državni pravdnik delovanje vojuna Mjasojedova ter prihaja do zaključka, da je izdajstvo Suhomilnova očitno. Glede krivde njegove žene pravi, da je morala poznati okolico svojega moža. Nato se je bavil z delovanjem Suhomilnova v artiljerijskem generalnem ravnanstevu.

MIROVNE VESTI IN RUSIJA.

Petrograd, 23. septembra. (Kor. u.) Agentura. K vsemu o eventualnih mirovnih pogajanjih, ki so dospela v Petrograd iz inozemstva, konstatira večina listov predvsem, da prihajajo mirovne vesti to pot ravnotako, kakor prej iz Nemčije, da je torej njih vrednost dvomljiva, ker hočejo imeti Nemci tudi danes z ozirom na pripravljajočo se demokratično konferenco svoj dobiček iz psihološkega momenta te konference. »Russkaja Volja« pa dostavlja: Nemci bodo kruto razočarani. »Rabotaja Gazeta«, glasilo socialno - demokratične delavske stranke, pravi v članku pod naslovom »Mir na račun revolucionarne Rusije«: Ruska demokracija se ne more spuščati na tako perspektivo, ker pomeni triumf imperializma in poraz proletarijata. Odlični diplomat profesor Nolde priobčuje v »Rječju« članek, v katerem izreka svoje obžalovanje, da Rusi ne vidijo, da krožijo po Evropi za hrbtom propadajočih Rusije vesti o miru z vedno večjo trdovratnostjo. Končno je prišel trenutek, pravi Nolde, ko se vsi tresemo, ker se vsi sprašujemo: Kaj, če bi se mogel ta mir skleniti na račun Rusije?

Razne vojne vesti.

NEMŠKA NOTA ARGENTINJI.

Berolin, 23. septembra. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča: Nemška vlada je izjavila argentinskemu poslaniku, odgovarjajoč na sporočilo, da nemški poslanik grof Luxburg zaradi vsebine brzokavk ni več persona grata, da dogodek živo obžaluje. V brzokavki izraženo mnenje je osebno mnenje grofa Luxburga ter ni imelo nikakega vpliva na odločitve in dogovore nemške vlade.

Buenos Aires, 23. septembra. (Kor. urad.) Reuter. Uradno se sporoča: Nemška nota je bila tu z zadovoljstvom sprejeta. (Wolffov urad pripominja: Kakor izvemo, gre pri tej noti za danes podano izjavo nemške vlade argentinskemu poslaniku.)

HAITI V VOJNEM STANJU Z NEMČIJO.

Basel, 23. septembra. »Herald« poroča iz Port au Prince: Državni svet republike Haiti je proglasil vojno stanje z Nemčijo, ker Nemčija ne bo plačati odškodnine za haitske državljane, ki so bili usmrčeni vsled delovanja podmorskih čolnov.

Švedsko - angleški incident.

Bern, 24. septembra. (Kor. u.) »Petit Parisien« poroča iz Washingtona: V političnih krogih pripisujejo velik pomen dejstvu, da so kanadske oblasti v Halifaxu zadržale štiri mape z akti specialnega švedskega odposlanca, namenjenega v Washington.

Nemiri na Grškem.

Atena, 24. septembra. (Kor. urad.) V provinci Lakoniji, Arkadiji in Larisi je bilo proglašeno obsedno stanje. Vlada je odpušila pobočnike kralja Konstantina, ki so ostali pri kralju Aleksandru, ker hujskajo k nezadovoljnosti proti novi vladi.

Portugalska pred lakoto.

Zeneva, 24. septembra. Pravi vzrok za stavke na Portugalskem je grožnja lakota, ki je posledica podmorske vojne. Dvomljivo je, ali bo Portugalska pustila svoje čete na francoski fronti.

Se tri leta vojne?

Basel, 24. septembra. Listi poročajo iz Londona: V ententnih krogih so mnenja, da bo vojna trajala najmanj še tri leta. Tudi municijske tovarne so dobile že primerna

Ameriški podmorski čolni.

Bern, 21. septembra. (Kor. ur.) »Petit Parisien« poroča: Od Amerikancev zgrajeni podmorski čolni, žal, nimajo pričakovane uspeha. Vsled tehničnih navodil angleške admiralitete so prelahki in preslabotni, da bi se mogli boriti z nemškimi podmorskimi čolni. Glede reguliranja hitrosti so se pokazale velike težkoče.

Sovražni glasovi k odgovoru na papeževo mirovno noto.

Lugano, 24. septembra. »Agenzia Stefani« prinaša dobesedno odgovore Avstro-Ogrske in Nemčije na papeževo mirovno noto. »Osservatore Romano« lina ne piše komentarja, drugi listi pa prinašajo članke, ki so brez dvoma inspirirani in delajo vtisk, da odgovori niso izpadli po želji Italije. Nekateri listi se pritožujejo, da odgovori centralnih držav ne obravnavajo vseh točk papeževe note v podrobnejšem in konkretno. Vprašanja razoroženja razsodišča in idealnega ljudskega življenja so stvari, ki ne smejo priti v poštev prej, predno se ne izpolnijo vse zahteve entente glede teritorijev in glede Poljske, Belgije in Balkana. — »Corriere d'Italia« pravi, da je iz odgovorov posneti pripravljenost, povedati kaj boljše, če se bodo stavila centralnim državam nova in točnejša vprašanja.

Pariz, 23. septembra. (Kor. ur.) Agenca Havas. Pariški časopisje soglasno konstatira, da sta odgovora centralnih držav samo prazno govorjenje, polno netočnosti ter da kažeta samo trdno voljo Nemčije in Avstro - Ogrske, da se izogneta dejanskim vprašanjem. Zlasti popolno molčanje glede Belgije že v naprej obsoja te dokumente.

New York, 23. septembra. (Kor. urad.) Reuter. Časopisje Zedinjenih držav je enih misli o odgovoru nemškega cesarja papežu. Tako pravi »Tribuna«, da so izjavljala odgovorja hinavsko zavijanje, ki se cedi vzvišenih misli. Nadalje pravi: Oba odgovora sta določena, da prikrjeta nemški zločin. Cesar pravi, da sila ne more premagati pravice, zato naj se mu dovoli, zopet stopiti enakovreden v krog narodov s trditvijo, da si je prilastil ideje mednarodne družbene ureditve, ki jo narodi povzdigujejo. Kako pa je z Belgijo, Poljsko, Srbijo, z neodrešeno Italijo in Alzacijo - Lotarinško? Besede so prazne. — List »The World« pravi: Nemška nota ne daje podlage, na kateri bi se sklepal mir, ali pa bi se mogla pričeti mirovna pogajanja.

Politične vesti.

— Jugoslovanska deklaracija je naš minimalni program. Kakor znano, zastopa ves naš narod stališče, da je dunajska deklaracija z dne 30. maja naš minimalni program, to je, da so zahteve obsežne v tej deklaraciji najmanj kar hočemo in moramo dobiti. Proti temu nazoru se je oglasil v seji vodstva S. L. S. dr. Šusteršič, poudarjajoč, da tvori dunajska deklaracija naš maksimalni program, da torej obsega višek tega, kar zahtevamo. Šusteršičeve besede bi mogle izzvati ne-ljubne komentarje, ker princip maksimalnega programa pripušča seveda razne kompromise »navzdol«, ter bi mogle biti vsej naši politiki zelo na kvar. Zato je pozdravljati, da se je proti v zmotu zapeljivim besedam načelnika stranke obrnilo glavno glasilo S. L. S. »Slovenec«, ki poudarja: V zadnjem zasedanju državnega zbora smo proglasili Jugoslovani v svoji državopravni deklaraciji svoj program, svojo življensko zahtevo. Ta zahteva po svobodni jugoslovanski državi pod habsburškim žezlom je naš minimalni program, program, od katerega ne moremo in ne smemo odmakniti niti trohice. Za nas velja načelo ali umreti ali živeti, ali vse ali pa nič. Vsaka etapna politika, politika kompromisov, naj si bo to v obliki podeželske narodne avtonomije ali pa narodne avtonomije v obliki Ilirije, nas ne more in ne sme zadovoljiti. S to »Slovenčev« izjavo je — upalmo — naša narodna fronta zopet izravnanja, ker radi verjamemo, da odgovarja mnenju S. L. S. to, kar je napisal »Slovenec« in ne to, kar je govoril dr. Šusteršič.

— Vsenemška blaznost. V vsenemških listih se je pojavil nov predlog. Slovenskih narodov, ki se »zaleđajo v nemško telo« in onemogočajo, da bi Avstrija postala nemška država, ni mogoče uničiti, to so Vsenemci že spoznali. Kaj storiti? Med pogoje nemškega miru je treba sprejeti posebno točko, ki daje vsaki državi pravico razlastiti tiste državljane, ki niso zadovoljni z njenimi jezikovnimi in državopravnimi uredbami ter te državljane poslati v ono državo, ki jim je po jeziku sorodna. Tako naj predvsem Avstrija zopet pripelje stare nemške zvezne dežele v naročje Germanije. Najbolje bi bilo, da se češki narod preseli v Rusijo, kjer bi si v južni Rusiji lahko ustanovali samostojno državo. Ta država bi štela 7 milijonov prebivalcev, pa bi gotovo lepo naraščala. Čehi bi vsled svoje gospodarske vsposobnosti prav kmalu obvladali vzhodno Evropo — nemški narod pa bi bil prost bodečega trna v svojem telesu. Kam nameravajo preseliti Nemci nas Jugoslovane — tega žal ne vemo.

— Razkol v češki socialni demokraciji. V tej stranki se borita med seboj dve struji: oportunistička pod vodstvom dr. Šmerala in radikalna, ki jo vodijo poslanci Rudolf Beckynš, Metod Charvát, Gustav Habermann, Fran Modráček, Ludovik Piker, Ivan Prokeš in Jaroslav V. Stejskal. To poslednjo strujo podpirajo zadnji čas tudi časopisi »Svoboda« v Kladnu, »Hlas lidu« v Prostějovu in »Dne h času« v Moravski Ostravi. Glavno glasilo te opozicije pa je »Nova doba«, ki izhaja dvakrat na dan v Plzni. Ta zelo ostro prireja dr. Šmerala, ki je glavni voditelj oportunističke taktike, in zahteva, da mora odložiti načelstvo izvrševalnega odbora stranke. List zastopa mnenje, naj se mesto načelnika sploh odpravi, administrativne posle pa naj izvršuje tajništvo. Dr. Šmerala očita, da je vsilil celi stranki oportunističko smer in se je zavzemal za staro-

avstrijsko državno misel, ki pa je z novodobno državnopravno politiko češkega naroda v očitnem nasprotju. Dr. Smeral je predstavil strahopetne demokracije. Stranka bo imela 28. t. m. zborovanje, na katerem reši vsa ta notranja vprašanja. Gre pred vsem za ustanovitev tajništva.

— **Ko mine doba bojev...** Ko je predsedništvo hrvatskega sabora 17. t. m. izročilo cesarju Karlu adresu hrvatsko-srbske koalicije, je predsednik dr. Medakovič v nagovoru izrekel željo, da naj kralj, čim mine doba bojev in nastane željeni mir, povede hrvatski narod v novo življenje in mu tako omogoči, da si izgradi na zajednici s kraljevine Ogrsko zasnovani državopravni položaj. Te besede sabskega predsednika so vzbudile na Hrvatskem živahno kritiko. Predstavitev večine hrvatskega parlamenta se je izjavila za odgoditev razrešitve našega narodnega vprašanja in je v svečanem trenutku akceptirala »okrilje svetoštefanske krone«, t. j. dualistično formulo. Silno ostro napada to stališče »Hrvatska Država«, ki m. dr. piše: »Ako bomo čakali, da »mine doba bojev«, bomo dočakali Hrvatsko — toda brez Hrvatov! Če dunajski in peštanski »kompetentni faktorji« odlagajo uresničitev naših aspiracij na čas »po vojni«, razumemo, da delajo isto predstavitev kraljevine Hrvatske — tega ne razumemo in ne dopuščamo! Predsednik sabora se je ogreval tudi za zajednico z Ogrsko — zanj je odgovoren pred narodom koalicija. Kako drugače so govorili pred kraljem avstrijski Slovenci, Hrvati in Srbi! Odkrito so poudarili naše narodne zahteve in niso jih vezali ne na »okvire«, ne na »zajednice«. Toda najinteresnejše na stvari je to, da koalicija in camera charitatis priznava, da hrvatski narod, v svoji celoti, noče ničesar vedeti o kakikoli »zajednici« z Ogrsko... »Hrvatska Država« obžaluje, da je predsedništvo sabora desavuiralo »Jugoslavanski klub« ter mu izbilo iz rok orožje v borbi z avstrijsko vlado. Seidler lahko danes reče »J. k.«: Vi ne zastopate naroda; predstavitelj Hrvatske so rekli kralju, da je vrhunc želja vašega naroda izgradnja državopravnega položaja na zajednici z Ogrsko... Kaj poročate nadalje ostali svet? V času, ko zahtevajo Poljaki in Čehi svoje samostojne države izven okvira, zahtevajo zastopniki hrvatskega sabora sami trojne okvire, trojne verige za lastni narod. Sedaj so odločni momenti, sedaj gre za bodočnost evropskih narodov in držav; narod, ki energično ne povzdigne svojega glasu, ne bo imel pristopa na svetovni aeropag.

— **Bojevitve izjave nemškega cesarja.** Nemški socialistični listi so zelo vznemirjeni vsled razgovora nemškega publicista Bawerja s cesarjem Viljemom, ki ga objavlja »Düsseldorfer Generalanzeiger«. Cesar se je pritoževal, da ga je nemška javnost v njegovem stremeljenju, zgraditi mogočno nemško vojno brodogradnjo, premalo podpirala. Pri armadi si lahko pomagamo, za brodogradnjo pa je treba časa in potrpežljivosti. Cesarja posebno veseli, da je vse odločeno vzdržati v boju zlasti proti Angliji. »Zavist je gnala Anglijo v boj, le zavist in zopet le zavist!« je vzkliznil cesar razburjeno. Napram novemu državnemu kanclerju se je izjavil: Midva morava zrasti tako organsko, kakor Hindenburg in Ludendorff. Hindenburg je Wotan, Ludendorff pa Siegfried naše dobe. Nemški meč si bo izvojeval po vsem svetu posebno spoštovanje. Potrimo! Prišlo bo drugače! Meč nam pripori respekt! — Socialistični listi pišejo, da so take besede jako malo srečen uvod k mirovnim pogajanjem. Vsememski katastrofi politiki jih bodo oduševljeno pozdravljali, narodi centralnih držav pa jih sprejmejo z jako mešanimi občutki.

— **Nemški kronski svet za izročitev Belgije.** »Deutsche Tagesztg.« hoče vedeti, da se je večina udeležnikov v torek se vršecnega nemškega kronskega sveta izrekla za izročitev Belgije pod pogojem, da vrne Anglija nemške kolonije.

— **Ameriške vesti o nemških mirovnih predlogih.** »New York Herald« trdi, da bi bila Nemčija pripravljena skleniti mir pod sledečimi pogoji: Vrniti bi Belgijo in severno Francijo; Alzacija-Lorena naj se proglasi za neodvisno; Trst postane svobodna luka; Srbija in Rumunija bodeta obnovljeni; Srbija dobi pristanišča ob Jadranskem morju; balkansko vprašanje naj se uredi kompromisnim potom; Nemčija pristaja na splošno razoroženje pod mednarodno kontrolo, svoboda morja mora biti dana pod posebne garancije; o nemških kolonijah in o okupiranem ruskem ozemlju naj se vršijo posebna pogajanja; tudi poljsko vprašanje naj se razreši diplomatskim potom. — »N. Y. H.« trdi, da izhajajo ti predlogi iz nemškega zunanjega urada, ne pove pa, odkod jih je dobil on.

— **Novo rusko ministrstvo.** Ruski socialni demokrat popisuje v berlinskem »Vorwärtsu« novo rusko ministrstvo precej drugače, kakor vse drugo nemško časopisje. Piše: Kar se na novem ministrstvu najprej zapazi, je njegova izrečni koalicijski značaj. V novem

ministrstvu imajo premoč meščanski življenjski poretelji, ki so pripadli socializmu, pa so v rokah zmernih mož. Poljedelski minister, ki je socialni revolucionar in »Zimmerwaldovec« in čigar pripadnost prejšnjemu ministrstvu je povzročila največji odpor kadetov, je v novi vladi nadomeščen s pristavom socialistov Avksentijem. Ta je bil v prejšnjem ministrstvu pet tednov minister notranjih del. Ta je pa zagovornik brezpogojne obrambe dežele in torej »patriot« in kot minister notranjih del neutrudno delal za nadaljevanje vojne. V njegovi stranki ga zaradi njegovih govorniških zmoglosti imenujejo »ruskega Jauresa«. Ostali socialistični ministri mimo Kerenskega so pravosodni minister Maljanovič, učni minister Arhangelski, minister za prehrano Prokopovič, delavski minister Skobelev in minister pošt Nikitin. Ni še znano, kateri izmed bratov Maljanovič je postal minister. Oba sta moskovska socialista in advokata, a starejši je boljševev, mlajši pa manjševik. Najbrž je bil imenovan poslednji. Arhangelski je socialni revolucionar, a je bil pred 1. 1905, kot šolski nadzornik, državni uradnik; pozneje se je zapletel v politične procese in bil leta 1907, izvoljen v drugo duma. Prokopovič je socialni demokrat, znan kot ruski »Bernsteinovec«, v zadnjem kabinetu je bil trgovinski minister. Skobelev in Nikitin sta oba socialna demokrata in sta bila že člana prejšnjega ministrstva. Važno je, da je zdaj minister notranjih del ugledni kadet Kiškin. Poleg poljedelskega ministrstva je z ozirom na razvoj revolucije to ministrstvo najvažnejše. Poseben pomen ima tudi to, da je v novi vladi postal trgovinski minister Konovalev. Ta je bil član prve provizorične vlade in je njegov odstop v maju povzročil prvo akutno ministrsko krizo. Za Konovalevom in novim državnim kontrolorjem Buriškinom, ki sta oba naprednjaka, stoji vplivni moskovski industrijski krogi, ki so doslej odrekali vladi vsako podporo, ker je bila v popolni odvisnosti od delavskih in vojaških svetov. Dejstvo, da so tako kadetje kakor moskovski industrijski nehal s svojo odločno opozicijo, je smatrati za uspeh moskovske državne konference.

Dnevne vesti.

— **Vojna odlikovanja.** Drugič odlikovani z bronasto hrabrostno svetinjo: Alojzij Trampuž, pionir; stražmešter Josip Ivanc, patroljski vodja Lovro Šabec, dragonci Martin Znidarič, Martin Vojskar, Jakob Lipič, Leopold Kocder, Ivan Doljak, Karel Čop, Martin Lenarčič, Peter Lombard, Ivan Dolar, Alojzij Zlobec, Josip Klug, Ignac Lesjak, Ignacij Pajman, vsi 5. drag. polka; desetniki Fran Kurnik, Ruprecht Justin, Julij Jarc, Josip Korošec, Ignacij Prem, Peter Ivančič, Anton Rabič, vsi 27. pešp. S srebrno hrabrostno svetinjo drugega razreda so odlikovani: četovodji Ivan Gostiša in Andrej Kravanja, pešci Josip Ploj, Anton Makarovič, Josip Klanjšček in Avgust Volčič, vsi 97. polka; Josip Kosi in Andrej Snajder, pešec Ivan Pavšek, vsi 87. p. Drugič z bronasto hrabrostno svetinjo: četovodja Peter Stifter, desetnik Ivan Kumer, pešci Andrej Snajder, Matija Golnar, Fran Kovarčič, Martin Rogina, Fran Lakner, Boštjan Rošar, Ivan Kušner, Ivan Zagožen, vsi 87. polka. Z bronasto hrabrostno svetinjo: četovodja Ivan Tomšič, desetnik Josip Strgar, Anton Matko, vsi 97. p.; Ivan Franke, topn. p. št. 5.; četovodje Jovo Marčeta, Robert Rijavec, Peter Kogoj, desetnika Pavel Valenčič in Fran Matič, poddesetniki Josip Rožič, Iv. Legovič, Alojzij Kovačič, Karel Grusovin, Ivan Trošt, Jovo Jovičič, pešci Angelj Makar, Fran Kramar, Ivan Makovec, Karel Filipčič, Luka Likar, Alfred Kocijančič, Ivan Antelovič, Josip Fabčić, Anton Skrinjar, Matija Vižintin, Ivan Čučič, Ivan Mulec, Jakob Malečkar, Ivan Marmolja, Anton Bon, Josip Kralj, Ivan Mozetič.

— **Odlikovanja.** Red železne krone 3. razreda za vojno dekoracijo in z meči je dobil poročnik 2. strelskega polka Jakob Potočnik. Zlati zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje je dobil kot vojaški oficijal službojoči profesor Anton Dokler iz Ljubljane. Signum laudis z meči je dobil poročnik 2. strelskega polka Josip Butkovič.

— **General Kusmanek.** Polkovnik zdravnik dr. Brana, ki se je vrnil iz ruskega vjetništva, javlja o vjetnem generalu Kusmaneku, da je nekaj bolan, da se bavi mnogo z deli na vrtu in čitanjem ruskih listov, da obiskuje gledališče in kinematograf ter vživa popolno svobodo gibanja.

— **Zadnje ure pisatelja Podlimbarskega.** Podlimbarskega je v Pulkau na Nižnjem Avstrijskem kap zadel v torek, dne 18. septembra in zicer na vsakdanjem izprehodu. V sredo, dne 19. septembra dopoldne je umrl. Tankejšnji konfirirani Italijani, ki so imeli mnogo zaupanja v

njega, ga v zadnjih urah niso zapustili. Konfina: Podlimbarskega je bil sicer že ukljen julija meseca, a v ljubljeno Ljubljano se ni smel vrniti. Misli je na Zagreb, Celje, Vransko. Prav dne 19. septembra je dobil potni list za Celje, a takrat je že umiral.

— **Omejitev dopisovanja z vojnimi vjetniki.** V oktobru je dovoljeno pošiljati vojnimi vjetnikom le taka pisma, ki so neobhodna, n. pr. da se tičejo pravnih poslov, da vsebujejo fotografije, dokumente itd. Vsa druga pisma se bodo vračevala ozir. uničevala. Dopustne so se seveda dopisnice. — Brzojavni promet z Rusijo je začasnou ustavljen.

— **Uradne ure.** Dne 21. t. m. se je vršil pri deželni vladi razgovor, kako urediti uradne ure v zimskem času glede na odredbo mestnega magistrata, da se od 1. oktobra dalje skrajša električna razsvetljava tudi za uradne pisarne. Razgovora so se pod predsedstvom deželnega predsednika udeležili vsi zastopniki državnih in avtonomnih uradov, povedali, kakšne uradne ure so bile doslej in kako se jih misli uravnati po slej. Uradov, ki so imeli, kakor n. pr. mestni magistrat, finančna direkcija, finančna prokuratura, trgovska zbornica, že doslej nepretrgano uradovanje od 2. popoldne, se odredba razsvetljava itak ne dotika. Drugi uradi pa so uradovale doslej praviloma od 8. do 12. ure in od 3. do 6. in to se mora premeniti, ker že od 3. oziroma 4. ure popoldne ne bo električne razsvetljava. Nazori o tej prenareshi so bili različni. Sodni uradi in deželni uradi bodo uradovali nepretrgano od 8. oziroma 9. dopoldne do 2. ozir. 3. popoldne, uradi c. kr. deželne vlade itd. pa bodo morda uradovali do 4. popoldne s primernim presledkom opoldne. Enakost uradnih ur se torej ni dosegla.

— **Uradne ure pri deželni sodni.** Od 1. oktobra t. l. dalje se se pri ljubljanskih sodnih uradih za uradno obveščanje s strankami ob delavskih dohodih ure od 8. dopoldne do 1. ure popoldne. Vložišče bo odprto ob delavskih od 9. ure dopoldne do 1. ure popoldne in od 4.—5. popoldne, ob nedeljah od 9.—12. ure dopoldne in ob praznikih od 8. do 12. ure dopoldne.

— **Obleka.** Danes je izšla v »Wiener Zeitung« naredba o preskrbi obleke za najrevnejše sloje prebivalstva potom centrale, kateri bodo podrejene deželne preskrbovalnice za obleko. Obleka se bo izdajala proti izkaznicam o potrebi ter se bo tudi za vsako oddano še posebno obleko izdala taka izkaznica, na katero bo potem dotičnik pri preskrbovalnici lahko dobil drugo, seveda tudi ne več novo obleko, ali pa blago. Uvedla se bo tudi prisilna ponudba starih oblek.

— **Kolekovanje vlog v zadevi aprovizacije.** C. kr. urad za prehrano opozarja, da morajo biti vse vloge strank v zadevi aprovizacije kolekovanje in da je c. kr. finančno ministrstvo v nekem konkretnem slučaju z novo z dne 22. avgusta 1917 štev. 78.591 c. kr. uradu za prehrano naznanilo, da morajo vloge zasebnikov za dovoljenje dobave pšenične moke za svojo osebo v smislu T. P. 43 lit. a) Z. 2 zakona z dne 12. decembra 1862, drž. zak. št. 89 s kolekom za 1 K, oziroma, če so bile vložene po 30. septembru 1916, v smislu § 9 lit. c) cesarske naredbe z dne 28. avgusta 1916, drž. zak. št. 281, s kolekom za 2 K za vsako polo kolekovanje biti, pri tem so zdravniška pričevala kot priloge tem prošnjam po tarifu P 117, lit. u) brezpogojno koleka prosta.

— **Gremilj trgovcev naroča svojim članom,** da se natančno drže predpisov mestnega magistrata glede razsvetljava trgovin, skladišč in pisarn ter se s tem izogibajo razglasnim strogim kaznim. Pisarne, ki so v direktni zvezi s trgovino ali s skladiščem, se smatrati kot točko 3 razglasa mestnega magistrata z dne 14. septembra z olajšanim paragrafom 21 ministrske naredbe z dne 1. septembra 1917. Posebno se opozarja na točko 4, katera predpisuje samo polovično uporabo elektrike ali plina, namreč polovično število žarnic ali polovičnega toka taistih.

— **Prostovoljna oddaja evidenčnih konj.** Dogaja se, da lastniki konj želijo oddati svoje evidenčne konje vojaški upravi ali zaradi pomanjkanja krme ali iz drugih razlogov. Domobranksko ministrstvo je odredilo, da vojaška uprava sme prevzemati prostovoljno ponudene konje. Prevzeme odreja na kratke prošnje ponudnikov c. in kr. vojaško poveljstvo v Gradcu.

— **Dovažanje krompirja z evidenčnimi konji.** C. kr. prehranjevalni urad je odredil, da se smejo evidenčni konji, ki se rabijo za dovažanje krompirja, za dobo vporabe oprostiti prevzemu po vojaški upravi. Kdor rabi konje za prevažanje krompirja,

naj prosí za oprostitev pri c. in kr. vojaškem poveljstvu in Gradcu.

— **Izvoz kemijskih produktov v Curli.** Neka kot zaupna označena tvrdka v Curlihu je pripravljena glede nabave kemijskih produktov in pripadajočih predmetov stopiti v zvezo z avstrijskimi tvrdkami. Tvrdke, ki se za to interesirajo, naj to sporoče trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

— **Osemdesetletnico** svojega rojstnega dne je praznoval, dne 22. t. m. tukajšnji odvetnik g. dr. Fran Papež, starosta kranjske odvetniške zbornice in njen podpredsednik. Odvetniški odbor mu je tem povodom izročil čestitke cele zbornice in mu izrekel pismeno priznanje in zahvalo, ker sodeluje v zastopih zbornice že nad trideset let, zlasti kot podpredsednik dvajset let.

— **Čevljarska zadruga in draginja čevljev.** V nedeljo dopoldne je imela čevljarska zadruga svoj shod, da se posvetuje o položaju čevljarstva, da označi svoje stališče napram konsumentom ter da razkrije vzroke mizerije v tej obrti. Shod je otvoril načelnik zadruge g. Kordelič, referiral je g. Breskvar ter so se debate udeležili g. Strniša, Tumala in Kovarčič. Splošno je bilo spoznanje, da je v prvi vrsti kriva sedanjega pomanjkanja blaga za obrt popolnoma nezmožna in desorganizirana centrala, v kateri sede ljudje, ki se ali na obrt prav nič ne razumejo, ali pa ki iz samih ozirov na gotove producente in na njih interese stvari ne vodijo s posebno resnostjo in predarkom. Grajal se je tudi sistem razdeljevanja tako glede kakovosti blaga kakor tudi glede načina samega, da morajo n. pr. na Kranjskem kljub temu, da imamo v deželi visoko produktivne tovarne, dobivati blago, nakazano potom trgovske zbornice usnarjem z Dunaja ter se je že zgodilo, da je bilo na poti z Dunaja v Ljubljano usnje ukradeno. Centrala nadalje tudi ne nakazuje takozvanih pripadkov, za katere je tudi velika stiska. Zadruga zahteva, da dobi razdeljevanje usnja in pripadkov sama v roke in sicer v zadostni množini. Pribilo se je, da se pošilja kljub dunajski centrali usnje na Ogrsko, od koder prihaja potem neznošno podraženo nazaj. Tudi za dreto, sukanec in platno so danes cene take, da je vsako delo skoraj izključeno. Tudi tovarnam je že začelo primanjkovati ter je delo tovarov v zadnjem času tako, da čevlji ne trpe dostikrat niti par ur. Kdor hoče tovarniški čevlji vsaj nekaj časa ohraniti, stori dobro, če si da na take čevlje takoj, dokler jih še ni nosil, pribiti dobre podplate, — seveda — če jih more dobiti. Tovarnam na ljubo in iz drugih ozirov se tudi, dokler je bil še čas, ni dovolil uvoz blaga iz nevtralnih držav in se je celo domače blago zadrževalo in kvarilo. Glede drete in preje naj se obrne zadruga do obrtnega pospeševalnega urada, da v deželi sami preskrbi to blago. Opozarjalo se je tudi na pomanjkanje delavskih moči, ker je velika večina pomočnikov in mojstrov vpoklicana, vajencev pa ni mogoče dobiti ali pa jih ni mogoče vzdržati. Pribilo se je nadalje o tovarni K. Polaka dejstvo, da prodaja usnje na deželo proti živežu ter so nekateri kmetje nanosili toliko živeža, da danes že sami barantajo z usnjem. Skrajni čas je, da se to neha, ne stori se pa prav ničesar proti kapitalistom, pač pa se prijemajo uboge ženice, če si prinesejo kako kilo krompirja čez mitnico. Čevljarjem so se določile maksimalne cene tako za »Bokskalf« po 3 K 22 v do 3 K 44 v, v resnici morajo plačevati 15 K 60 v za kvadrat, za kožo, ki zaleže za 2 para čevljev, pa do 150 K. Kje se dobi to blago? To naj oblasti povedo! Kje so podplati po 10 K 20 v, 12 K in 13 K za kg? Danes stanejo 80 K do 90 K. Podlog po 50 in 60 K ni danes dobiti nikjer. In če napravi potem čevljar trpežne čevlje za 90 K do 110 K, ga tirajo pred sodišče ter ga na podlagi maksimalnih cen obsodijo. Ne upošteva se pa, da tovarniški čevlji po 40 K trpe samo v najboljšem slučaju nekaj nad mesec, dočim morajo trpeti še danes dobri, od čevljarja napravljeni čevlji vendar še eno leto. Shod je končno naložil odboru nalogo, da naj stori vse potrebno, da dobi razdeljevanje usnja za druga v roke, da dobi zadruga in potom nje vsak čevljar tudi primerno množino in ne, kakor danes, kaka 2 kilograma podplatov za Bog zna kako dolgo. Zadruga pa za svoje članke tudi odklanja, dokler ne dobi bolj širih surovin vsako odgovornost za trpežnost izvršenega dela ter izjavlja, da ona ne nosi krivde, če čevljarji ne morejo prevzeti novega dela.

— **Drugi koncert kornorke** gospe Gertrude Foerstel, slavljene sopranistkinje dunajske dvorne opere, se vrši v Ljubljani v četrtek, dne 27. septembra ob pol 9. uri zvečer v deželni gledališču. Velikanski umetniški uspeh prvega koncerta

jamči za sijajni uspeh drugega. Na klavirju virtuoziinja gđ. Lisss Hammerl, ki je ob svojem prvem nastopu v Ljubljani žela burno odobravanje. Popolnoma nov spored! Predprodaja vstopnic jutri v sredo in v četrtek od 4. ure popoldne do pol 9. ure zvečer pri blagajni deželnega gledališča.

— **Silkarska koncesija.** Kakor je videti v umetniški razstavi, se boji g. H. Smrekar za svojo slikarsko koncesijo, ker namerava še večkrat posegati v monopol Gasparijevih narodnih motivov. Priporočati bi bilo, da ne bomo prisiljeni nastopiti s tako kruto kaznijo, da slike čim prej izginejo iz razstave — v privatno last.

— **Umrl je v deželni bolnišnici** gospod Franc Kobau, c. kr. vojaški akademik, v starosti 18 let. Pogreb bo jutri ob 4. popoldne iz deželne bolnišnice.

— **Pastor Hegeman.** Truplo ponesrečenega pastora Hegemana so bili sicer našli, kakor znano, ali spraviti ga ni bilo mogoče od tam in pripeljati v Ljubljano. Truplo leži sedaj baje še nižje kakor poprej. Pravijo, da bo sedaj skoraj nemogoče je spraviti iz brezna.

— **Grizla v Kozjem.** Iz Kozjega na Štajerskem nam pišejo: Pri nas je zbolelo za grizo dokaj ljudi. Dne 14. septembra so bili v Kozjem trije mrličji, in sicer v eni hiši kar dva. Komaj so pogrebeli gospodinjso gospo Kovarčičovo, umrlo na jetiki, našli so v hiši neko staro Katro mrtvo za grizo. Zdal 21. t. m. leže v tukajšnji mrtvašnici zopet trije mrličji: dvoje deklet in majhna deklica. Med drugimi je bolna tudi poštna gosposica. Domneva se, da so bili bolezen donesli vojaki. Od nedelje so tu vse gostilne zaprte.

— **Kino Ideal.** Spored za danes 25. septembra: »Uničeni ideali«. Roman iz krogov umetnikov v treh dejanjih s Theo Sandten. »Kako je prišel Teddy do žene« je naslov učinkoviti trojeanski burki, z znanim komikom Pavlom Heldemannom. — **Najnovejša vojna tedenska poročila.** Spored se predvaja do četrta 27. t. m. — Predstave od 4. ure naprej, zadnja ob pol 9. uri na vrtu s spremljevanjem orkestra.

— **Izgubljena je bila danes ponoči** na kolodvoru zlata zapestna ura. Odda naj se na Rimski cesti 17, Kopač, proti nagradi 50 K.

— **V soboto se je izgubila zlata verižna** zapestnica. Pošteni najdite! Naj jo oddate proti nagradi v našem upravlštvu.

Aprovizacija.

+ **Sadje na rdče izkaznice št. 501** do konca. Stranke z rdčimi izkaznicami brez A št. 501 do konca prejmejo sadje v sredo popoldne dne 26. t. m. na dvorišču šole na Ledini v Komenskega ulici. Na vrsto pridejo: od 2. do pol 3. št. 501 do 600, od pol 3. do 3. št. 600 do 700, od 3. do pol 4. št. 700 do 800, od pol 4. do 4. št. 800 do 900, od 4. do pol 5. št. 900 do konca. Vsaka oseba dobi 1 kg. Kilogram stane 40 v. Prinesite seboj posodo in drobiž.

+ **Sadje na rumene izkaznice B št. 1** do 300. Stranke z rumenimi izkaznicami B št. 1 do 300 prejmejo sadje v sredo popoldne dne 26. t. m. na dvorišču šole na Ledini v Komenskega ulici. Na vrsto pridejo od pol 5. do 5. št. 1 do 100, od 5. do pol 6. št. 100 do 200, od pol 6. do 6. št. 200 do 300. Vsaka oseba dobi en kilogram. Kilogram stane 40 v. Prinesite seboj drobiž in posodo.

— **Krompir za 9. okraj.** Mestna aprovizacija bo oddajala krompir za 9. okraj v svojem skladišču na Dunajski cesti na nova rdča nakazila v sredo dopoldne dne 26. t. m. Od 8. do 9. ure dopoldne dobe krompir stranke na nakazila št. 1 do 100, od 9. do 10. št. 100 do 200, od 10. do 11. št. 200 do konca. Krompir dobe le tisti, ki stanujejo v 9. okraju in spadajo pod mesto. Drugi okraj pridejo pozneje na vrsto. Vsaka oseba dobi 3 kg. Kilogram stane 30 vin.

+ **Testenine na rumene izkaznice B št. 1201** do konca. Stranke, ki imajo rumene izkaznice B št. 1201 do konca prejmejo testenine v sredo dne 26. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Na vrsto pridejo od 2. do pol 3. št. 1201 do 1350, od pol 3. do 3. št. 1350 do 1500, od 3. do pol 4. št. 1500 do 1650, od pol 4. do 4. št. 1650 do konca. Vsaka oseba dobi četrti kilograma. Kilogram stane 1 K 20 vinarjev. Vhod pri glavnih vratah.

+ **Transportna dovoljenja za krompir.** Uradno poročajo, da se izdajajo transportna dovoljenja za krompir in sicer do srede oktobra za 50 kg le tistim, ki so krompir ali sami ali po svojih nastavljenih pridelci na lastnem ali najetem zemljišču, ako ne stanujejo tam, kjer se dotično zemljišče nahaja. Za transportno dovoljenje se je obrniti na podružnico žitnoprometnega zavoda tistega kraja, kjer se zemljišče nahaja.

Razne stvari.

• **Napaden kardinal.** Ko se je kardinal Giustini v Rimu peljal z avtomobilom, je nekdo vanj ustrelil in poškodoval nos. Kardinal ni bil ranjen.

Koliko je beguncev v Avstriji. Dne 1. junija je bilo v Avstriji 421.745 beguncev, ki jih zadržale države. Beguncev, ki žive na svoje stroške, je tudi več tisoč. Na Dunaju je bilo dne 1. junija 74.807 beguncev, med njimi 40.237 židov. Število beguncev se ni, ker se nekateri morejo vrniti na svoje domove.

Baron Schemua. Kakor smo že poročali, je cesar podelil baronstvo generalu pobote v pokolu Ivanu Schemui (Zemva), starejšemu bratu nekdanjega načelnika generalnega štaba Blaža Schemue. Stari oče bratov je bil slovenski knez z Gorji pri Bleburgu, pri čemur se prvi pri Figovcu. S tem pa imenovani generalov nečemo reklamirati za Slovence.

Narodni dar Ivi Vojnoviću. »Hrvat-ka« prihaja okoli, ki pozivlja hrvatski narod na zbirko, da napravi znamenite pesnik Ivi Vojnoviću povodom njegove šestdesetletnice naroden dar. V navdušeno pisanem oklicu pravi »Hrvatska nji-va«: »Kada izlaziš pred Evropu, pa nas pridi za predstavnik hrvatske književno-sti, komu omda priše svega ne pada na um, da s pomočjo spomene Ivi Vojnovića. No taj ponos, koji nas pred Evropom obilje-žuje, nalaže nam dužnost oca i majke pre-ma pjesniku - sinu.«

Gospodarstvo.

Nabiraje — užitne gobe!

(Konec.)

Ako se ravnamo točno po teh navodi-lih, ni se nam treba bati, da bi se zastrupili s gobami ali glivami.

Ako k temu se pomislimo, koliko ljudi se je že zastrupilo s pokvarjenim mesom, posebno s klobasami, ribami ali celo s kru-hom, v katerem je bila primešana moka strupenih rženih rožnikov ali ljuljke, da so bili resnično »kruha pijani« t. j. omoteni, — pa vendar se naveden ne boji jesti meso, klobase, ribe itd., zakaj bi se ravno pred gobami toliko bal! Manj se jih zastrupi z gobami, kakor pa s mesom!

Kako pripravljati gobe.

Gobe pripravljamo: sveže, suhe, goblo moko, v kis vložene gobe in gobji izvleček. Sušiti se dajo vse gobe in glive, ki niso preveč mehke in gobaste, torej čvr-ste (trde), debelomečnate. Razre-žane ne smejo biti ne na predebele, ne pre-kratke rezanje. Peclje razreži podolgov (raz-koji) ne počez. Suši ali na soncu, ali na peči, ali ne ne prevročem štedilniku; nikoli pa ne v zaprti peči ali v zaprti štedilniški pečnici.

Spravi jih potem na suhem in zra-čnem kraju.

Kadar jih hočeš pripraviti za jed, na-makaj jih v vroči vodi 2—3 ure, da se napi-jejo in da izgube neprijeten okus, pa izme-rijaj vodo vsaj enkrat. Tako pripravljene gobe imajo skoro tako dober okus, kakor sveže.

Gobje moke lahko prideneš skoro vsaki juhi, omaki in prikuhi, kar zelo po-vedigne okus in tečnost jedi, kakor »Maggi«. Napraviš jo lahko iz vseh gob, ki se dajo sušiti, posebno pa še iz takih, ki bi bile drugače pretrde in prezategle. Posuši jih tako, da se kar drobje, in še tople stolci v drobno moko v močnarju, ali jih pa zmelji, kakor kavo, pa spravi v stekle-nicah na suhem kraju.

Na isti način se rabi tudi izvleček (ekstrakt). Gobe razreži in kuhaj v lastnem soku, sok pa od časa do časa odlijaj v po-sebno posodo. Nazadnje prilij gobam še malo vode ter še dobro prekuhaj. Ta sok odliki k prajšnemu, gobe pa dobro stisni in odcedi, odcedek pa prilij prejšnjemu soku. Na vsak liter soka deni eno kavino žlico soli in kuhaj tako dolgo, da dobiš gost sok, kakor sirup. Ta sok spravi v malih stekle-

nicah in dobro zaveži s pergamentnim papirjem.

Za izvleček je vsaka užitna goba dobra, posebno pa še mehke in sočne glive.

Jedi, pripravljene iz gob.

1. Juha, okisana ali brez kisa (na raz-lične načine).

2. Omaka iz drobno sekanih gob.

3. Prikuha (varivo) se da napraviti na različne načine, ena boljša od druge, ter zelo tečna jed.

4. Gobja solata iz surovih gob s kisom, oljem in poprom, kakor krompirjeva solata.

5. Gobje cvrtje (izvrstnega okusa in zelo tečno).

6. Gobji pečenjak (kakor 5).

7. Ocvrte gobe (kakor ocvrte piške, ali še boljše).

8. Pečene gobe na ponvi ali na živem oglju. Bet odreži, kakor pri ocvrtih, klobuk položi v ponvi (na oglju) na hrbet, potrosi nekoliko z drobno soljo, obloži okoli beta tanjke rezne slanice, ali pa kosce surovega masla, ali smetane, ali pa dobrega na-miznega olja in peci 5—10 minut (kakor 5).

D. S.

— Trgatev v Dalmaciji. Po vseh vesteh je trgategv letos pičila. Na primer Vis je dal navadno do 100.000 hl vina, letos komaj 20.000. Tako je po otokih in sploh povsodi. V severni Dalmaciji je nekoliko boljše, kjer je dosti ameri-kanke.

— Trgatev na Ogrskem je letos mnogo slabša nego lani. Letina bo sred-nja po količini, po kakovosti pa izborna.

— Vino v Romuniji bo rekvirirano za armado. V Pečuh pripeljejo v to svr-ho 4000 hl vina iz Romunije.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Valentin Kopitar.

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.

Mesta plačila

• NATAKARICE •

najraje kje na deželi, išče gospodična.

Naslov pove upravn. »Slov. Naroda«.

3265

VELIKA

izbera rokavic in raznovrstnih parfemov

O. BRACHKO

LJUBLJANA.

DUNAJSKA CESTA 12.

V neskončni bolesti naznanjamo, da je naš srčnojubljeni vnuk, brat in nečak, gospod

Franc Kobau

e. hr. vojaški akademik e. hr. Franc-Jožečove vojaške akademije na Dunaju

v 18. letu starosti včeraj ob 3. uri zjutraj, previden s tolažili sv. vere po kratki, mučni bolezni izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb našega nepozabnega Francija bo v sredo ob 4. uri popoldne iz deželne mrtvašnice na pokopališče k sv. Križu.

V LJUBLJANI, dne 25. septembra 1917.

Matej Kobau, stari oče. Danilo in Guido, brata. Matič Kobau, Marija Kohlhauser, teti. Adalbert Kohlhauser, stric.

Zahvala.

Za vse dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom smrti naše ljubljenega soproge, matere, stare matere, sestre, tete in svakinje, gospe

Marije Javoršek roj. Lukanc

nadušiljeve soproge

izrekamo tem potom presrečno zahvalo. Osobito se zahvaljujemo prečasti-temu g. provincijalu za večkratno dušno tolažbo v njeni težki bolezni, kakor tudi prečast. g. župniku za častni sprevod. Srčna hvala tudi č. darova-temu venčev, potem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so spre-mili nepozabno pokojnico na njeni zadnji poti.

V LJUBLJANI, dne 24. septembra 1917.

Zahvalni ostali.

S kurivom

pomoč enemu, ki mi preskrbi mobilnoma stanovanju 2 sob v sredi- ni mesta. Priitlje prednost. 3262

Naslov pove uprav. »Slov. Naroda«.

Za begunsko taberišče se rabi in kupi dobro ohranjeno

šivalne stroje!

Ponudbe z naslovom in ceno sprejema po dopisnici ali osebno trdka

IGN. VOK, Ljubljana, Specialna trgovina šivalnih strojev in koles, Sodna ulica št. 7.

Brinje

za kuhanje žganja oddaja

v večjih in manjših množinah trdka

Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Dobre britve in APARATI ZA STRIŽENJE LAS.

1. Britve iz srebrenastega jekla K 3, 4, 5; varnostni brivski aparati ponikljani K 3, 5; znamka »Perfekt« z 6 klinami, K 12, 15, 20; Dvorne rez- zervne kline tuat K 4-50, 5, 6. Prima aparati za striženje las 9, 11, 12 K. Premena dovolje- na ali denar nazaj. Pošilja po povzetju ali predplačilu c. in kr. dvorni založnik, Jan Konrad, izvozna trdka, Most št. 1667, (Briz) Češko. Glavni katalog vsakomur gratis in franco.

Josip Jug

plesarski in likarski mojster Ljubljana, Rimska c. 16.

se priporoča cenjenemu občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela. Jamčim da delam samo s pristnim firnežem.

Solidna in točna postrežba.

Kmetovalci! Ne zamudite!

40% kalijevo sol pošiljam po ceni K 24.— za 100 kg po povzetju dokler imam še zalogo! Vposlati je vreče v napolnitev. Uvoz iz Nemčije je v tej kvaliteti popolnoma ustavljen za dlje časa! Za vsebino v odstotkih jamčim! Naročite to važno gnojilo ne- mudoma dokler za morem postrežim! 3107

Vinke Vabič, veletržec, Žatec, Južnoštajerska.

Gonoktein.

Najnovejšo, izkušeno sredstvo proti kapavcu (triperju) belemu toku, črevesnemu in mehurnemu katarju itd.

• GONOKTEIN je upeljan na češki kliniki dvor. svetnika vseuč. prof. dr. V. Janovskega. Na praški nemški kliniki vseuč. prof. dr. K. Kreibicha. Toplo ga priporočajo vseuč. prof. dr. J. Bukovskiy, vseuč. prof. F. Samberger, vseuč. docent dr. J. Odstřil itd.

M. U. Dr. Heinrich, ordinarij Eli- zabetne bolnice v Pragi piše: Gonok- tein sem izkusil v mnogih slučajih, posebno v 4 slučajih akutnih — 2 do 3 dni po infekciji — in v 2 slučajih kroničnih 1 leto starih. V akutnih slučajih je nenadano hitro ponehalo peči pri vodi kakor tudi huda voda (Urindrang), kar se čisto ni dalo z drugim lekom ublažiti. Gnojno oteke- kanje je bilo redko in hitro nehalo. Vse štiri slučaje sem v kratkem času popolnoma izlečil. Posebno v enem slučaju — kožo sem mikroskopično opazoval — po treh tednih nisem mogel najti niti enega gonokoka. V nobenem slučaju ni bilo komplikacij, niti v zlezah, niti ni bilo vneta mošnje.

Kronične slučaje sem opetovano pozival in pregledal 4 mesece po izle- čenju, a v vsem tem času ni bilo exacerbace zjutraj, (kaplje gnojenja) kakor tudi ne neugodnosti pri vodi, vličenja v vodi so po dvomesečni vporabi Gonokteina popolnoma izgi- nile. Skratka, Gonoktein je pred vsimi preparati, posebno izvrsten v akutnih in kroničnih slučajih. 2130

Dobl se po vseh večjih lekarnah, Skatijica K 7.—

Zahtevajte literaturo in prospekt. Ljubljana: Lekarna Trnkoczy. — Zagreb: Lekarna »Salvator«, S. Mittelbach, Jela- čičev trg. — Split: Lekarna »K. Gospi Sinjskej«, J. Butan.

Preizkusi: Farmakološko-kemični labora- torij »HERA« Praga-Vrbovice 562. Behavitič vojna ministrstva in Vojno-zdravstvenega zbiranja.

Kupi se vsaka, tudi najmanjša, množina dobro posušena

olupkov od hrušek in jabolk vsako posebej po 3 kroni kg in dobro posušene preden od hrušek in jabolk po 80 v. kilogram. Ponudbe in pošiljatev se prosi na na trdnico Fran Koz, Ljubljana.

Vdovec posestnik s štirimi otroci išče pridno in varčno

GOSPODINJO

katera zna dobro kuhati in opravi- liti vsa k gospodinjstvu spadajoča dela. — Naslov pove uprav. »Slov. Nar.« 3258

Petrolej

dam za semensko pšenico in semensko ajdo. — Albert Dom- ladič, Ilirska Bistrica. 3246

Vođa množina izvrstnega, garantirano

pristnega sadnega mošta

je naprodaj pri

Albin Vodišku, Ljubljana, trgovina s sadjem in sadnim moštom na dobo, Spodnja Šiška št. 156. 3263

Trgovci! Gostilničarji!

KOCKE za juho!

zelo dobre vrste, 1000 za 27 kron, Najboljše kocke za golaš, 1000 kock 40 K. Najboljše kocke za kisel-juho, 1000 kock 40 K pošilja proti povzetju ali predplačilu trdka

IVAN UREK, Ljubljana, Mestni trg št. 13. 3196

KONJAK

destilirani iz vina lastnega pridelka. Pri oslabelosti od starosti in želodčnih tež- kotah je iz vina destilirani star konjak že stoletja znano preizkušeno okreplilo. 12 let starega v 4 politrskih steklenicah pošljem franco za 48 K, mlajšega 3 letnega, čudo- vitno bolečine tolažeče vdrgavalno sredstvo zoper trganje v udih, 4 politrške stekle- nice 40 K. Vino od 56 litrov naprej, beli rizing in rdeči burgunder à liter K 4.20.

Benedikt Hertl, veleposeselnik, graščina Golče pri Konjicah, Štajersko.

Rabim Vaš kreme

VUNOME

za lepotečenje, in ker sem z izred- nim njegovim uspehom popolno- ma zadovoljna, priporočam ga vroče vsem damam, ki jim je na srcu njih znanost.

Svandova pl. Semčka, ravnateljica Smihovskih gledališč.

Izdeluje: Laboratorij Hera, Praga- Vrbovice, Halek, ul. 35. tel. 6443. Veliki lonček 3 K, srednji 1.50 K, za poskušnjo 60 vin. — Pošilja se po pošti proti vposlati zneska z dodat- kom 60 vinarjev za porto.

Zaloga v Ljubljani: Lekarna U. pl. Trnkoczy. 2084-III.

Prosta mesta delavce in delavke

samo neoženjene ali samostojne, sprejme proti dobri plači in ceneni prehrani takoj Cementna tovarna v Zidanem mostu. 3268

Srbečico, izpušča

odpravi kar najhitreje, »Dr. Flescha originalno rujava mazilo«. Mali lonček K 1.60, veliki K 3.—, družinska porcija K 9.—. Dobiva se

1853

v lekarni »pri zlatem jelenu«, Marijin trg, Ljubljana.

Tovarniško poslopje

nekdanje pivovarne v Mengšu, z vodno močjo 35 HP, stanovanjskim poslopjem, hlevi in zemljiščem okroglo 92 oralov

se prodaja.

3237

Ponudbe je nasloviti na Ljudsko posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta.

Edna posebnost likerja je

Zdravnik želodca

Zdravnik želodca

je posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri iz- borno vpliva proti slabostim v želodcu ter radi tega v nobeni družini ne bi smel manjkati.